

Izveštaj o rezultatima studentske evaluacije nastave u periodu pre, tokom i
nakon mera uzrokovanih pandemijom koronavirusa
na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu

Izveštaj sastavila

Tanja Jevremov

Univerzitet u Novom Sadu

Filozofski fakultet

Novi Sad

Jul 2023

Izveštaj o rezultatima studentske evaluacije nastave u periodu pre, tokom i nakon mera uzrokovanih pandemijom koronavirusa na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu

Predmet izveštaja

U izveštaju su predstavljeni i upoređeni rezultati studentske evaluacije u periodu neposredno pre pandemije koronavirusom, u periodu kada je nastava sprovedena u skladu sa preporukama zbog pandemije koronavirusom, i u periodu kada su preporuke ukinute i nastava se ponovo sprovodila na standardan način. Predstavljeni su i upoređeni rezultati evaluacije dobijeni u četiri merenja:

- 1) zimski semestar 2019-20, kada se nastava sprovodila uobičajeno, u učionicama
- 2) zimski semestar 2020-21, kada se nastava uglavnom sprovodila na daljinu
- 3) zimski semestar 2021-22, kada se nastava sprovodila kombinovano – na daljinu (uglavnom predavanja) i u učionicama (uglavnom vežbe)
- 4) zimski semestar 2022-23, kada se nastava ponovo sprovodila uobičajeno, u učionicama

Odabran je isti semestar kako bi se u domenu procene nastave mogli uporediti rezultati koji se odnose na, u velikoj meri, iste predmete i nastavnike. S obzirom da u letnjem semestru 2019-20, na samom početku pandemije, evaluacija nije sprovedena, za poređenje su odabrani podaci dobijeni u zimskim semestrima jer su kompletniji.

Iako evaluacija uključuje procenu nastave i uslova studiranja, ovaj izveštaj je prevashodno orijentisan na nastavu, zbog pretpostavke da su drugačiji uslovi organizacije nastave mogli da utiču na njene različite aspekte. Rezultati uslova studiranja uključeni su u meri u kojoj doprinose objašnjenju rezultata procene nastave. U cilju dobijanja što informativnijih rezultata, u analize su uključeni:

- 1) podaci o naučnoj oblasti, odnosno *profilu* kom procenjivani kurs pripada, uzimajući u obzir studijski program koji ih nudi. S obzirom na ovu karakteristiku kursevi su podeljeni na:
 - a. *društveno-humanističke* nauke (filozofija, istorija, komunikologija, kulturologija, pedagogija, psihologija, socijalni rad, sociologija, žurnalistika)
 - b. *filološke* nauke (srpska i strana filologija i književnost).
- 2) podaci o *tipu nastave*, s obzirom na to da li je procenjivana nastava na:
 - a. časovima *predavanja*
 - b. časovima *vežbi*

Način sprovođenja evaluacija

Studentske evaluacije se na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu sprovode tako što studenti ankete o nastavi i uslovima studiranja popunjavaju onlajn na studentskom web-servisu. Evaluacije zimskih semestara se uobičajeno sprovode u januaru. Na tvrdnje u anketama studenti odgovaraju ocenama od 1 do 5, pri čemu je ocena 5 najviša. U proceni uslova studiranja moguće je odabrati odgovor „nije mi poznato“.

Broj procena

U tabeli 1 je prikazan broj studenata na različitim nivoima studija koji su pristupili evaluacijama, na osnovu podataka koji se odnose na evaluacije uslova studiranja. Rezultati pokazuju da je evaluacijama u različitim posmatranim periodima pristupao relativno ujednačen broj studenata, nešto više od 3000. Nešto veći broj studenata koji je pristupio evaluaciji zapaža se u periodu nastave na daljinu, tokom zimskog semestra 2020-21. Očekivano s obzirom na broj upisanih studenata, anketirano je najviše studenata osnovnih akademskih studija (OAS), a znatno manje studenata master studije (MS) i doktorskih studija (DS).

Tabela 1

Broj studenata koji su popunili anketu o uslovima studiranja, po nivoima studija

	OAS	MS	DS	UKUPNO
2019-20	2886	227	18	3131
2020-21	2915	304	27	3246
2021-22	2765	306	29	3100
2022-23	2844	260	36	3140
UKUPNO	11410	1097	110	12617

Podaci o proceni nastave ne nude informaciju o broju studenata koji su pristupili anketi, jer sadrže pojedinačne procene nastave na kursevima, koje, zbog anonimnosti, imaju različite oznake za istog studenta. Moguće je, međutim, prikazati broj pojedinačnih procena nastave na kursevima. U tabeli 2 je prikazan broj procena po godinama, uzimajući u obzir da li se procena odnosi na kurs iz oblasti društveno-humanističkih nauka ili filoloških nauka, i da li su u pitanju časovi predavanja ili časovi vežbi. Podaci u tabeli pokazuju da je broj procena u različitim posmatranim periodima relativno ujednačen, sa nešto manjim brojem procena pre pandemije (2019-20), i nešto većim brojem procena nakon ponovnog uvođenja redovnog sistema nastave u učionicama (2022-23). Relativno je ujednačen i broj procena koje se odnose na kurseve iz oblasti društveno-humanističkih nauka i oblasti filoloških nauka. U oba profila nešto je veći broj procena koje se odnose na predavanja u odnosu na vežbe.

Tabela 2

Broj procena kuseva u različitim posmatranim periodima, po profilima i tipu nastave

		<i>Školska godina u kojoj je sprovedena anketa</i>					
<i>Profil kursa</i>	<i>tip nastave</i>	<i>2019-20</i>	<i>2020-21</i>	<i>2021-22</i>	<i>2022-23</i>	<i>UKUPNO</i>	
društveno- humanistički	predavanja	5817	6896	6941	7462	27116	48631
	vežbe	4463	5381	5580	6091	21515	
filološki	predavanja	6247	6986	6487	7046	26766	48754
	vežbe	4953	5588	5525	5922	21988	
<i>UKUPNO</i>		21480	24851	24533	26521	97385	

Analiza podataka

Rezultati su predstavljeni vizuelno, dijagramima u kojima je broj procena za svaku od ocena (od 1 do 5) izražen u procentima. Zbog zakrivljenih distribucija ocena u smeru većeg broja visokih ocena, za testiranje razlika između profila i tipova nastave primenjen je neparametarski Kruskal-Volisov test (Kruskal-Wallis), čiji rezultati su predstavljeni u tabelama u prilogu. Za testiranje pojedinačnih razlika između profila kurseva i tipova nastave primenjena su višestruka testiranja z-testovima, čiji rezultati zbog obimnosti nisu prikazani u izveštaju, ali se mogu dobiti od autora izveštaja.

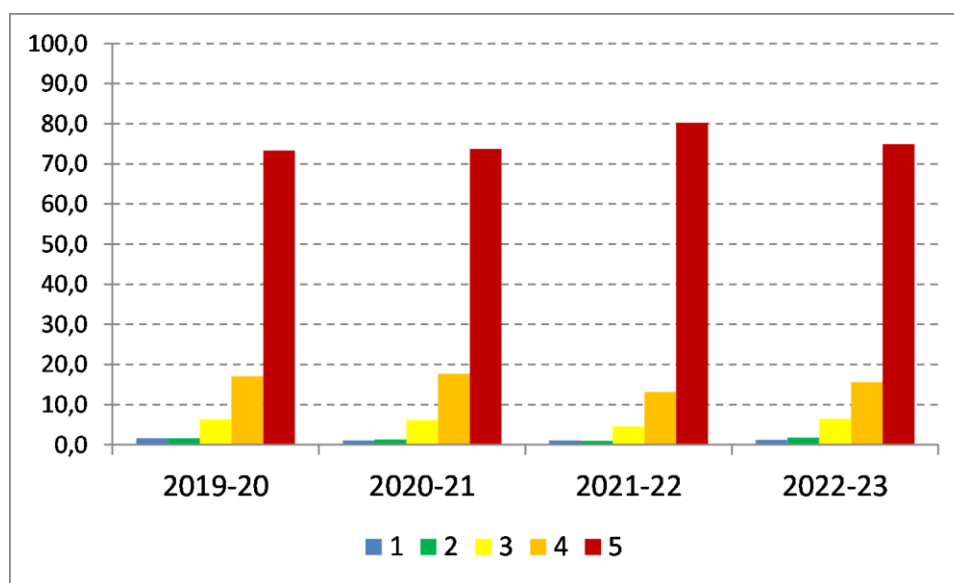
Rezultati

1. Procena sadržaja kursa

Sadržaj svakog kursa koji su pohađali studenti procenjuju dajući odgovor na pitanja koja se odnose program, dostupnu literaturu i važnost kursa. Ova pitanja se ne ponavljaju za predavanja i vežbe, zbog čega razlike s obzirom na tip nastave nisu prikazane.

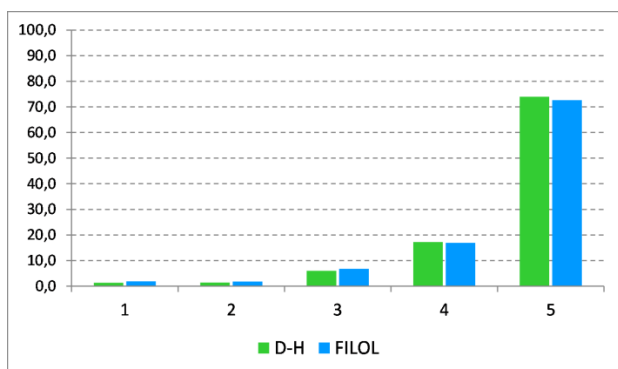
1.1 Program kursa

Na grafiku 1 su prikazani procenti ocena (od 1 do 5) kojima su studenti u četiri ankete u različitim posmatranim školskim godinama ocenili programe kurseva.

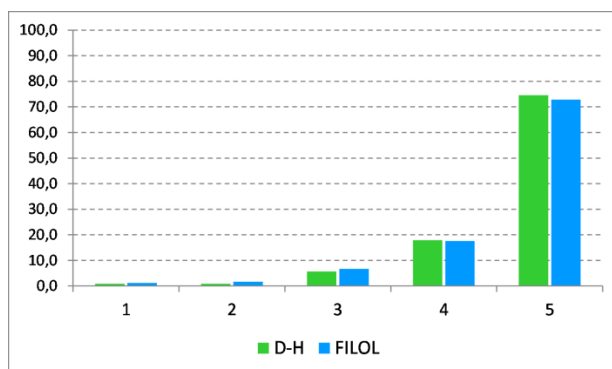

Grafik 1. Ocene programa kurseva u različitim posmatranim periodima

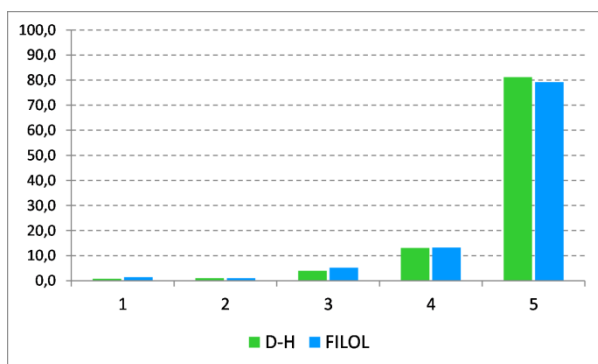
Programi kurseva su ocenjeni veoma visoko, sa više od 70% najviših ocena (5), i skoro 90% ocena 4 ili 5 u svakoj od anketa. Ipak, zapaža se da je dobijeno nešto više maksimalnih ocena programa (oko 80%) u anketi sprovedenoj 2021-22, kada je nastava uglavnom sprovedena kombinovano – u učionicama i na daljinu. Kruskal-Volisov test i višestruka poređenja između rezultata u posmatranim periodima ovu razliku prepoznaju kao značajnu (tabela 1 u prilogu).

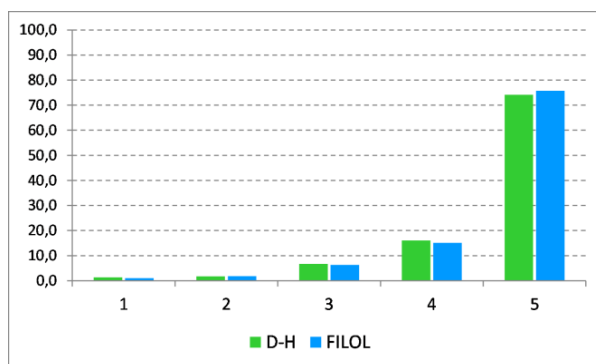
Grafik 2a: Ocene programa kurseva, 2019-20

Grafik 2b: Ocene programa kurseva, 2020-21

Grafik 2c: Ocene programa kurseva, 2021-22

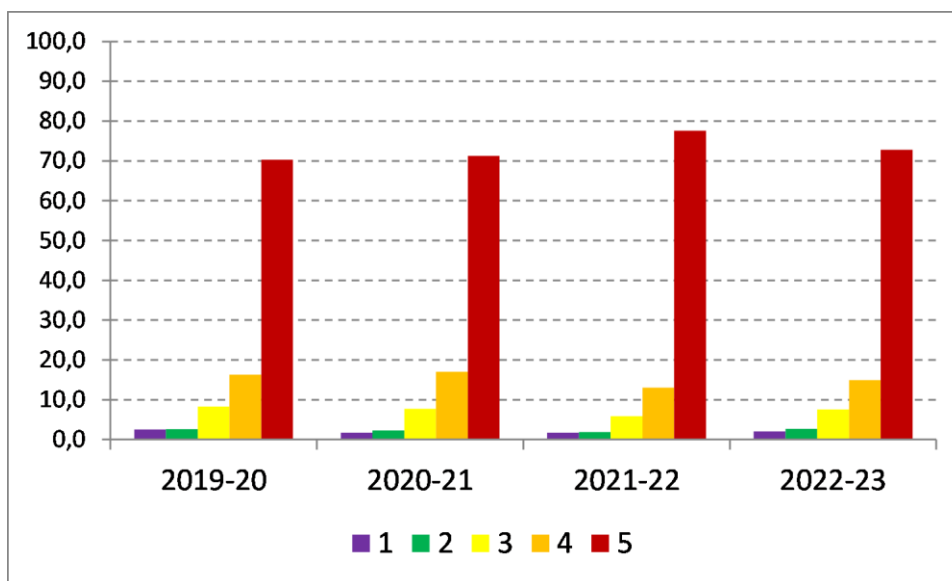

Grafik 2d: Ocene programa kurseva, 2022-23

Na graficima od 2a do 2d prikazani su rezultati procene programa u posmatranim periodima zasebno, s obzirom na oblasti, odnosno profile kojima kursevi pripadaju: društveno-humanističke nauke (D-H) ili filološke nauke (FILOL). Na graficima je oblast društveno-humanističkih nauka predstavljena zelenim stubićima, a oblast filologije plavim stubićima. Rezultati pokazuju tendenciju nešto viših ocena programa u 2021-22 godini, i to u oba posmatrana profila. U svim posmatranim periodima, procene date za dva posmatrana profila su gotovo ujednačene. Blage razlike između profila se ipak mogu uočiti – dok programi kurseva iz oblasti društveno-humanističkih nauka nešto više ocene dobijaju u periodima u kojima je nastava sprovedena u standardnim uslovima pre pandemije (2019-20) i u posebnim uslovima (2020-21, 2021-22), programi kurseva iz oblasti filoloških nauka nešto više ocene dobijaju u poslednjem posmatranom periodu, nakon vraćanja na redovne uslove studiranja u učionicama (2022-23). Kruskal-Valisovi testovi ove razlike ocenjuju kao značajne (tabela 2 u prilogu).

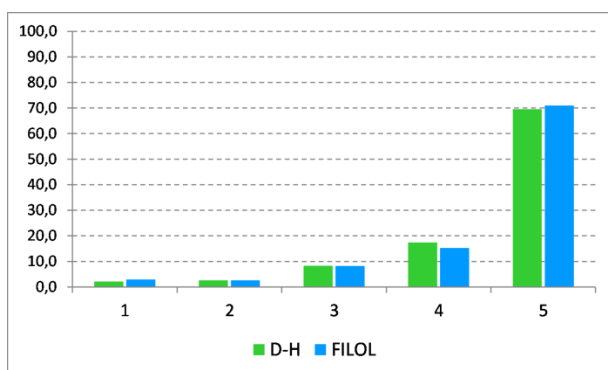
1.2 Literatura

Grafik 3 prikazuje procenete dobijenih ocena adekvatnosti i dostupnosti literature u četiri ankete u različitim posmatranim periodima.

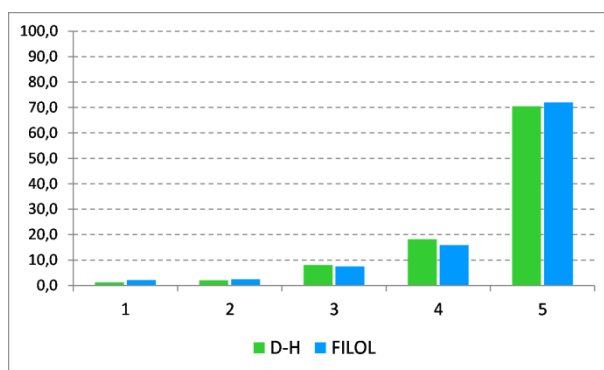

Grafik 3. Ocene literature u različitim posmatranim periodima

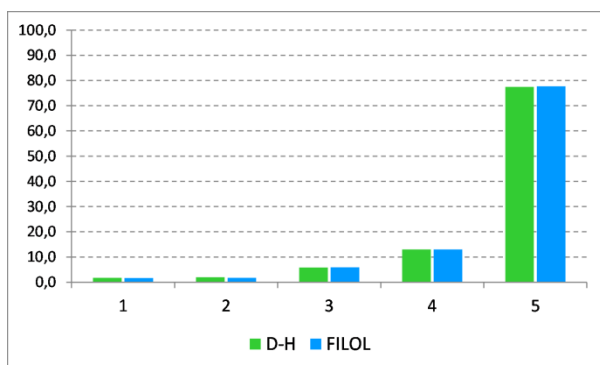
Slično kao i programi kurseva, i ponuđena literatura je ocenjena veoma pozitivno u sva četiri posmatrana perioda. Nešto veća zastupljenost najviših ocena prisutna je u anketi sprovedenoj u periodu kombinovane nastave (2021-22). Pored toga, blago više je ocenjena literatura u proceni nastave koja se ponovo sprovodi uživo, nakon perioda kombinovane nastave i nastave na daljinu (2022-23), u odnosu na nastavu uživo pre pandemije (2019-20). Kruskal-Valisov test i višestruka poređenja i ove razlike prepoznaju kao značajne (tabela 1 u prilogu).

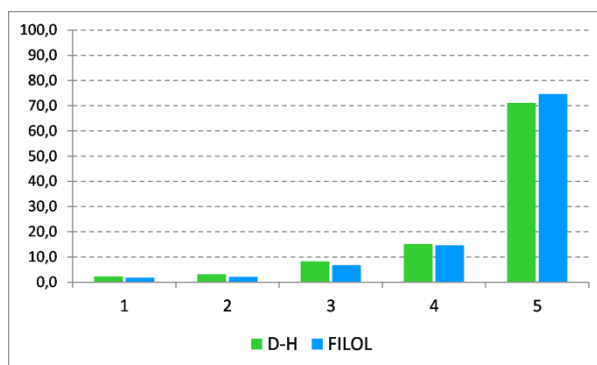
Grafik 4a: Ocene literature, 2019-20

Grafik 4b: Ocene literature, 2020-21

Grafik 4c: Ocene literature, 2021-22

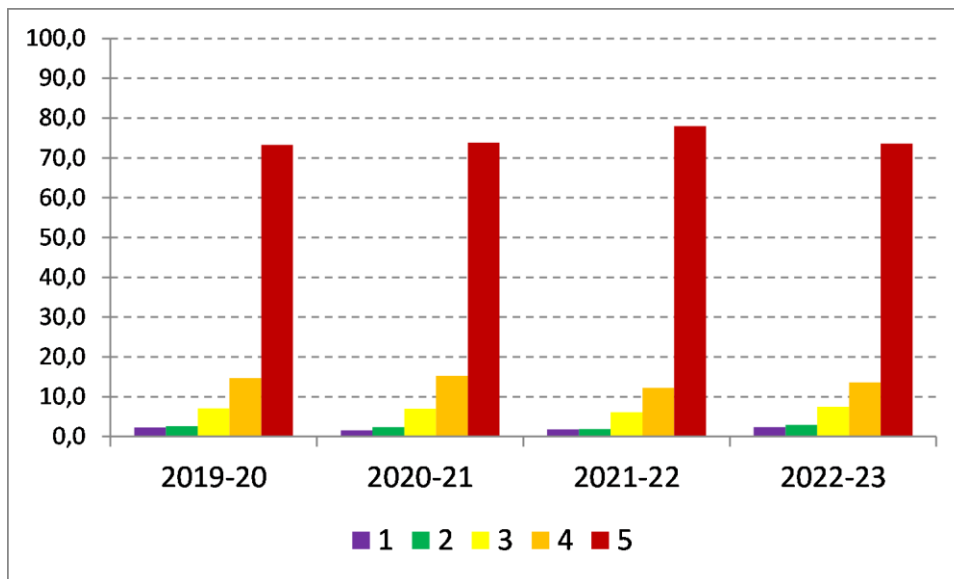
Grafik 4d: Ocene literature, 2022-23

Na graficima od 4a do 4d prikazane su ocene literature u posmatranim periodima uzimajući u obzir oblast kojoj kursevi pripadaju. Rezultati potvrđuju veoma visoke ocene literature u svim posmatranim periodima i najviše

ocene u periodu kombinovane nastave. Pored toga, oni otkrivaju da nešto više ocene literature u anketi sprovedenoj 2022-23 u odnosu na anketu sprovedenu 2019-20 potiču u većoj meri od procene kurseva iz domena filoloških nauka. Jedino se u anketi sprovedenoj 2022-23 godine razlike između dva profila pokazuju značajnim (tabela 2 u prilogu).

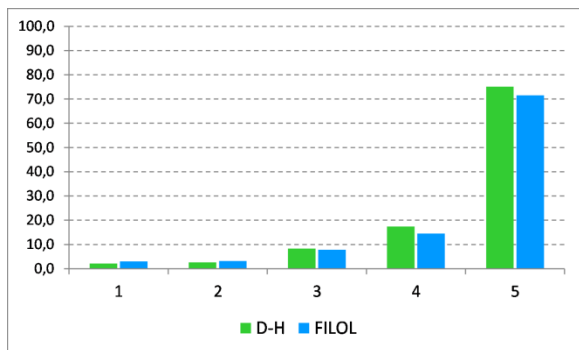
1.3 Važnost kursa

Zastupljenost ocena kojima je procenjena važnost kurseva u posmatranim periodima prikazana je na grafiku 5.

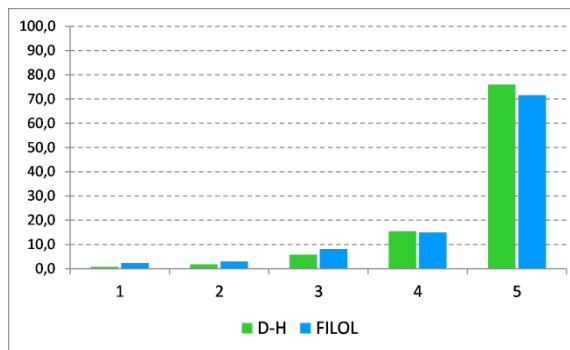

Grafik 5. Ocene važnosti kursa u različitim posmatranim periodima

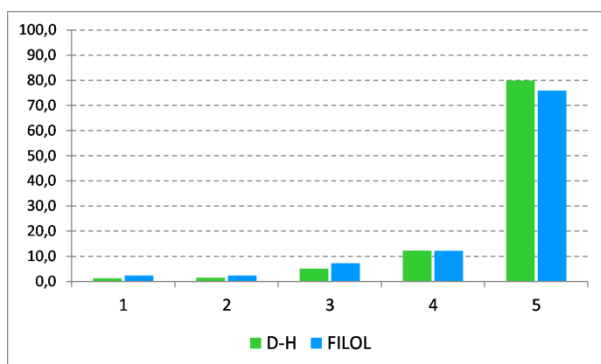
I ovaj aspekt sadržaja kurseva je u svim periodima ocenjen najvišom ocenom u preko 70% procena. Takođe, i ovde su ocene u periodu kombinovane nastave nešto više u odnosu na ostale, što potvrđuju i rezultati Kruskal-Volisovog testa (tabela 1 u prilogu).

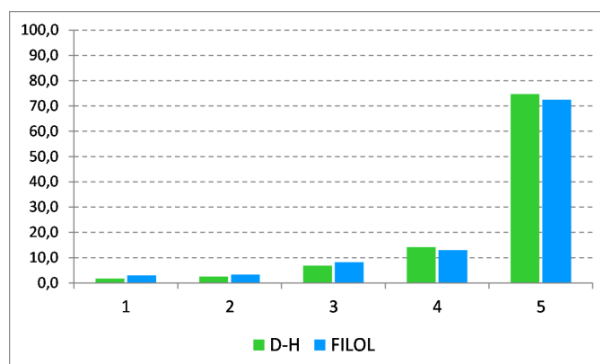
Grafik 6a: Ocene važnosti kursa, 2019-20

Grafik 6b: Ocene važnosti kursa, 2020-21

Grafik 6c: Ocene važnosti kursa, 2021-22

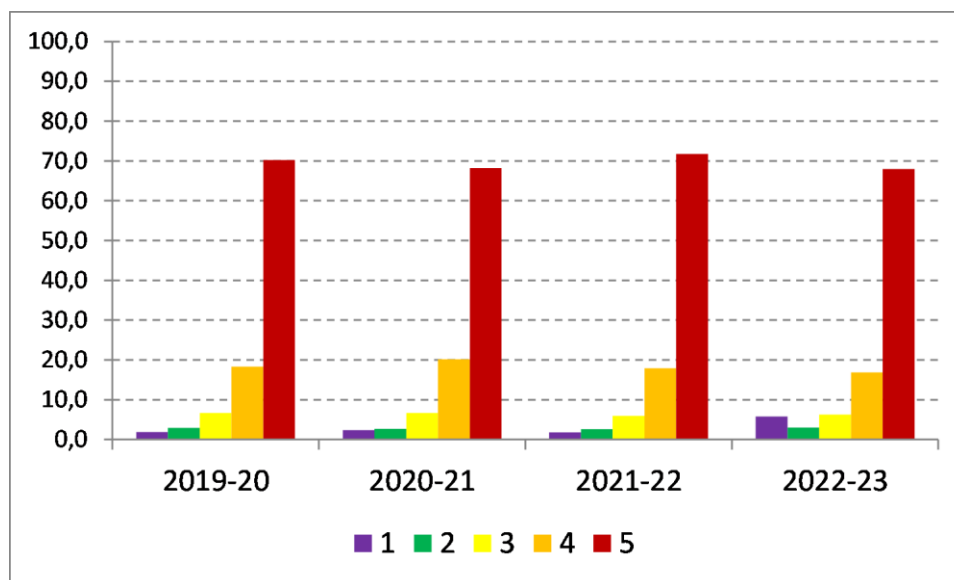
Grafik 6d: Ocene važnosti kursa, 2022-23

Predstavljanje ocena po ispitivanim periodima i profilima, prikazano na graficima od 6a do 6d, pokazuje da je u svim periodima nešto više ocenjivana važnost kurseva iz oblasti društveno-humanističkih nauka. Kraskal-Volisovi testovi potvrđuju ove razlike (tabela 2 u prilogu).

2. Sprovođenje nastave

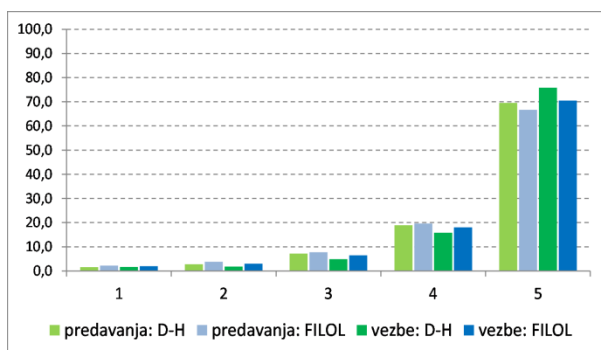
Sprovođenje nastave procenjavano je na osnovu pitanja koja se odnose na to koliko student redovno pohađanja nastavu i koliko nastavnik redovno održava nastavu i konsultacije. Na ova pitanja studenti daju zasebne procene za dva tipa nastave: predavanja i vežbe.

2.1 Redovnost pohađanja nastave

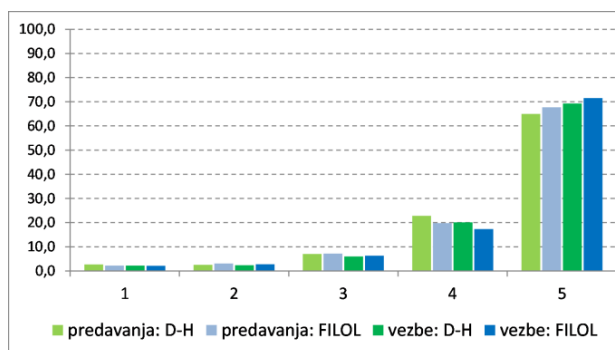

Grafik 7. Ocene redovnosti pohađanja nastave u različitim posmatranim periodima

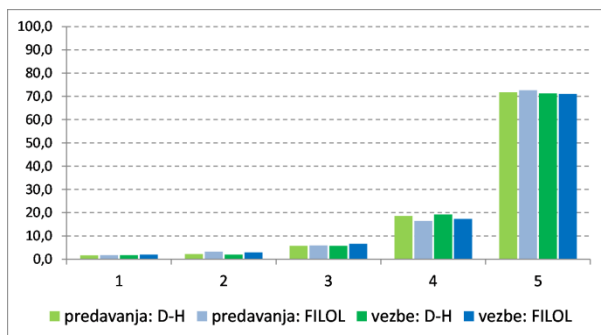
U svim posmatranim periodima studenti navode da nastavi prisustvuju uvek (ocena 5) ili skoro uvek (ocena 4) u skoro 90% procena. Manje razlike između perioda ispitivanja su ipak uočljive: najveća prisutnost je u vreme kombinovane nastave (2021-22), a najniža u vreme povratka na nastavu u učionicama 2022-23, kada su studenti u oko 5% procena odgovorili da nastavi ne prisustvuju nikad (ocena 1). Kraskal-Volisov test i višestruka poređenja između rezultata u posmatranim periodima ove razlike registruje kao značajne (Grafik 7 i tabela 1 u prilogu).

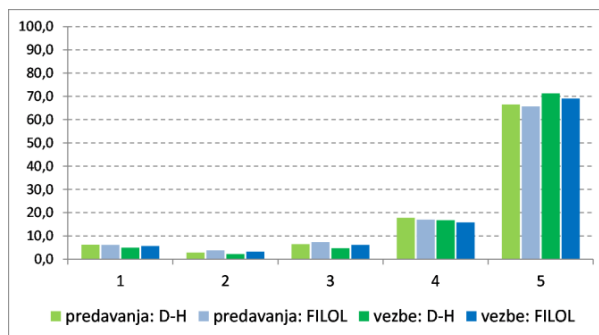
Grafik 8a: Ocene prisustva na nastavi, 2019-20

Grafik 8b: Ocene prisustva na nastavi, 2020-21

Grafik 8c: Ocene prisustva na nastavi, 2021-22

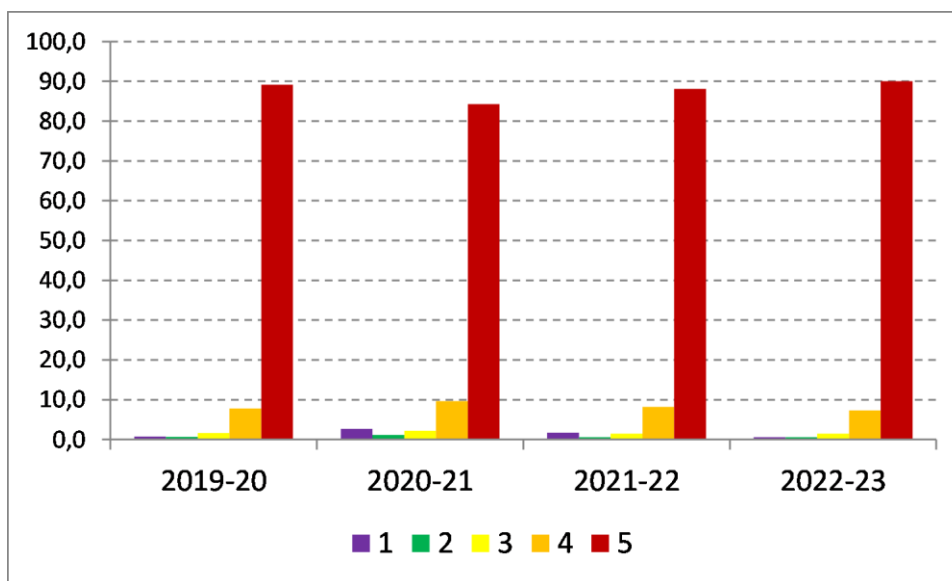

Grafik 8d: Ocene prisustva na nastavi, 2022-23

Na graficima od 8a do 8d prikazane su ocene prisustva nastavi u četiri posmatrana perioda ispitivanja, uzimajući u obzir studijski profil (društveno-humanističke nauke ili filologija) i tip nastave (predavanja ili vežbe). Prisustvo predavanjima iz oblasti društveno-humanističkih nauka predstavljeno je svetlo-zelenim stubićima (predavanja: D-H), prisustvo predavanjima iz oblasti filologije svetlo-plavim stubićima (predavanja: FILOL), prisustvo vežbama iz oblasti društveno-humanističkih nauka tamno zelenim stubićima (vežbe: D-H), i prisustvo vežbama iz oblasti filologije tamno plavim stubićima (vežbe: FILOL). Razlike s obzirom na tip nastve i studijski profil se ne zapažuju jedino u periodu kombinovane nastave (2021-22), kada su studenti svoje prisustvo nastavi ocenili visoko, u oba profila kurseva i oba tipa nastave. U ostalim posmatranim periodima nešto više je prisustvo vežbama u odnosu na predavanja. Pri tom, prisustvo vežbama u periodu nastave na daljinu (2020-21) nešto je veće na filološkim kursevima, dok je u periodima nastave uživo (2019-20 i 2022-23) nešto veće na društveno-humanističkim kursevima. Ove razlike registruju Kruskal-Volisovi testovi i višestruka poređenja (tabela 3 u prilogu).

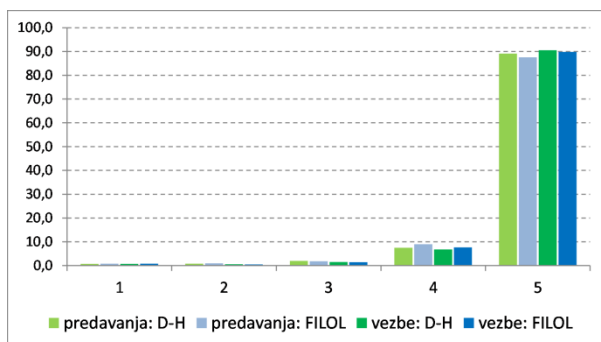
2.2 Redovnost održavanja nastave

Na grafiku 9 prikazane su ocene redovnosti održavanja nastave u četiri posmatrana perioda.

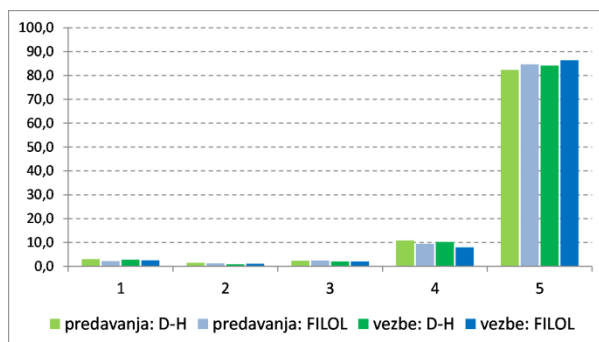

Grafik 9. Ocene redovnosti održavanja nastave u različitim posmatranim periodima

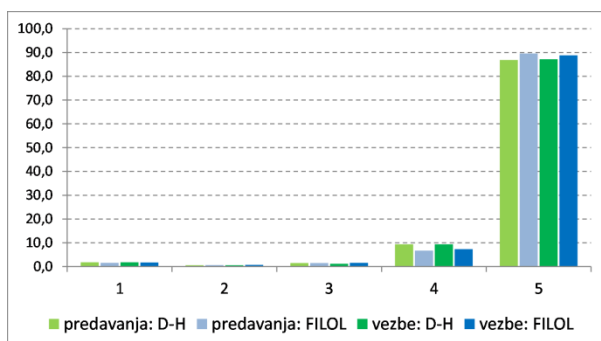
Studenti redovnost održavanja nastave procenjuju višom u odnosu na svoje prisustvo nastavi. U sva četiri perioda je u skoro 90% procena odgovoreno da se nastava održava redovno (ocena 5), a u 8-10% procena da se nastava održava skoro redovno (ocena 4). Procena da je redovnost održavanja nešto niža zapaža se u periodu u kom se nastava održavala u potpunosti na daljinu (2020-21), a da je nešto viša u periodima kada se nastava održavala u potpunosti u učionicama (2019-20 i 2022-23). Kruskal-Volisov test i višestruka poređenja ove razlike pokazuju značajnim (tabela 1 u prilogu).

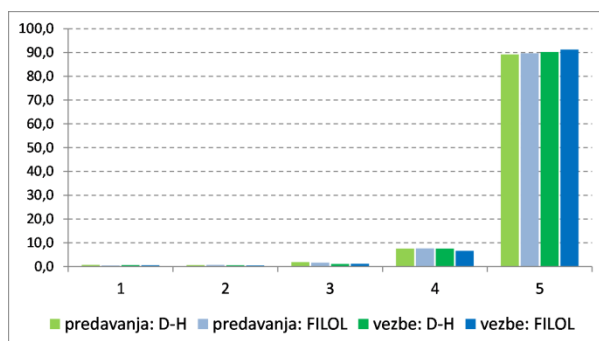
Grafik 10a: Ocene održavanja nastave, 2019-20

Grafik 10b: Ocene održavanja nastave, 2020-21

Grafik 10c: Ocene održavanja nastave, 2021-22

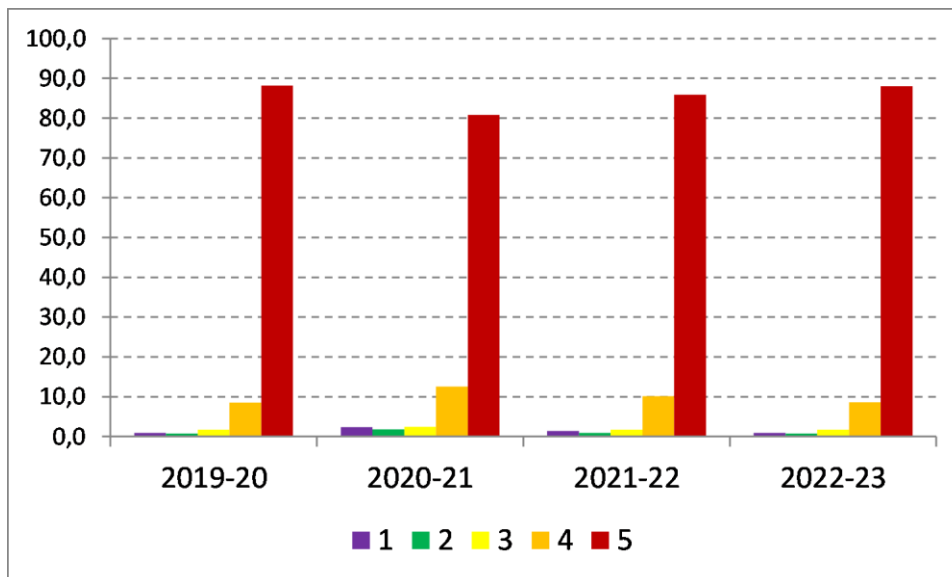
Grafik 10d: Ocene održavanja nastave, 2022-23

Grafici od 10a do 10b pokazuju ocene održavanja nastave za svaki posmatrani period, uzimajući u obzir profil i tip nastave. Iako Kruskal-Wolisovi testovi razlike registruju kao značajne (tabela 3 u prilogu), na osnovu višestrukih

poređenja jedino se izdvaja visoka ocena redovnosti održavanja vežbi na filološkim kursevima u periodu nastave koja se izvodila isključivo na daljinu.

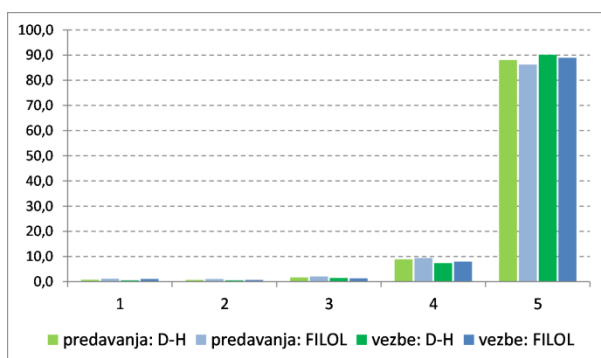
2.3 Redovnost konsultacija

Ocene redovnosti održavanja konsultacija u posmatranim periodima prikazane su na grafiku 11.

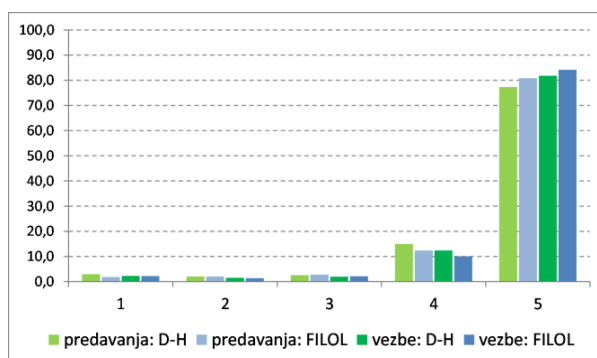

Grafik 11. Ocene redovnosti održavanja konsultacija u različitim posmatranim periodima

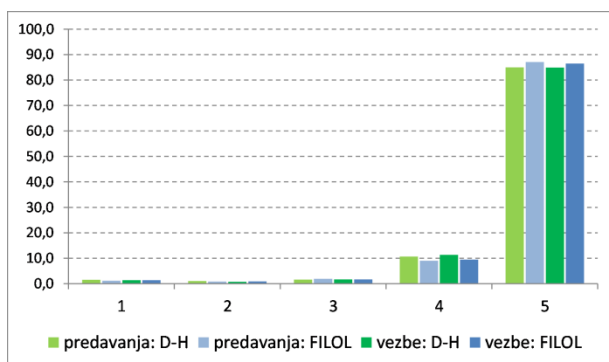
Rezultati pokazuju redovno održavanje konsultacija u skoro 90% procena, sa nešto najviše ovakvih ocena u periodima nastave organizovane u učionicama (2019-20 i 2022-23). U periodu nastave organizovane isključivo na daljinu 2020-21, potpuno redovno održavanje konsultacija je zabeleženo u nešto manjem procentu procena, 80%. Ove razlike Kraskal-Voliso test pokazuje kao značajne (tabela 1 u prilogu).

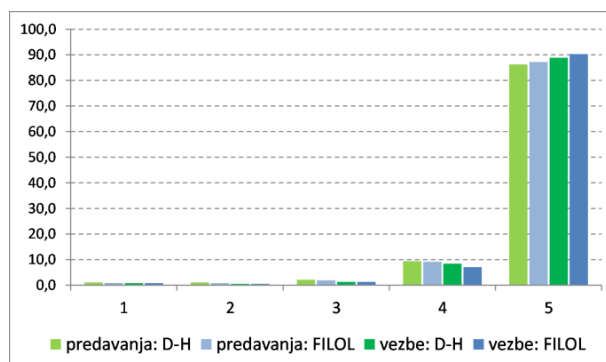
Grafik 12a: Ocene održavanja konsultacija, 2019-20

Grafik 12b: Ocene održavanja konsultacija, 2020-21

Grafik 12c: Ocene održavanja konsultacija, 2021-22

Grafik 12d: Ocene održavanja konsultacija, 2022-23

Sličnu tendenciju pokazuju i grafici od 12a do 12d, na kojima su prikazane ocene redovnosti održavanja konsultacija od strane nastavnika na predavanjima i vežbama iz društveno-humanističkih nauka i filoloških nauka, za svaki posmatran period. Višestruka poređenja pokazuju nešto ređe održavanje konsultacija od strane nastavnika na predavanjima iz oblasti filologije u periodu pre pandemije 2019-20, nešto ređe održavanje konsultacija od strane nastavnika koji drže predavanja iz oblasti društveno-humanističkih nauka u periodu nastave organizovane na daljinu 2020-21, i nešto redovnije održavanje konsultacija od strane nastavnika na vežbama na oba posmatrana profila u periodu kada se nastava vratila u učionice. Rezultati testiranja Kraskal-Volisovim testom prikazani su u tabeli 3 u prilogu.

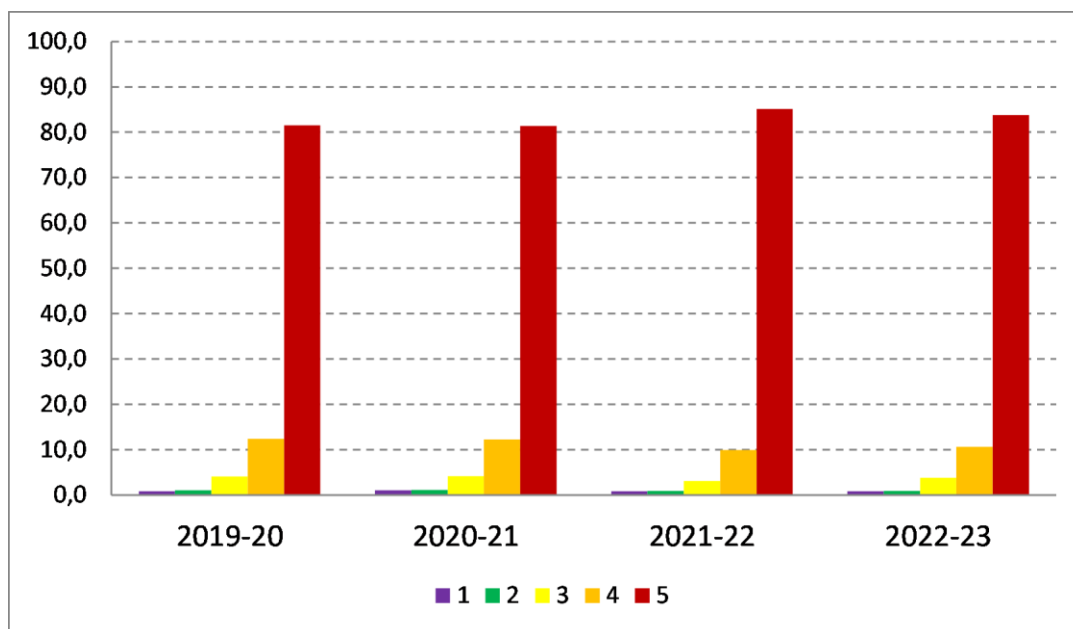
3. Kvalitet nastave

Kvalitet nastave procenjuje se na osnovu odgovora na veći broj pitanja, koja se odnose na jasnoću i razumljivost izlaganja, pripremljenost nastave, spremnost nastavnika da odgovara na pitanja studenata, podsticanje aktivnosti studenata od strane nastavnika, zanimljivost nastave, korektnost nastavnika, i opšte ocene nastavnika na kursu.

3.1 Jasnoća i razumljivost izlaganja

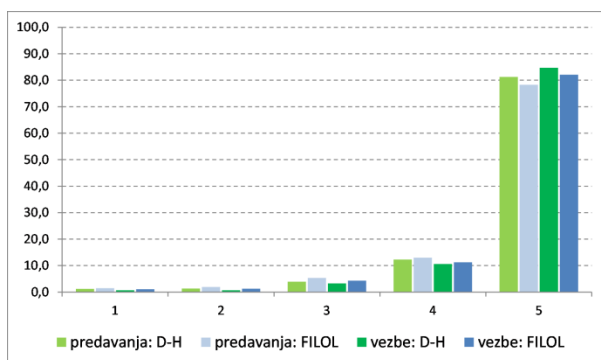
Zastupljenost ocena kojima su studenti procenjivali jasnoću i razumljivosti izlaganja u četiri posmatrana perioda prikazane su na grafiku 13.

Rezultati pokazuju da studenti jednako visoko ocenjuju jasnoću izlaganja u periodu nastave u učionicama pre pandemije i u periodu nastave na daljinu (2019-20 i 2020-21), dajući joj u preko 80% procena najvišu ocenu. U odnosu na njih, jasnoća nastave po povratku u učionice (2022-23), i posebno, kombinovane nastave (2021-22), procenjena je još bolje. Opisane razlike registruje i Kraskal-Volisov test (tabela 1 u prilogu).

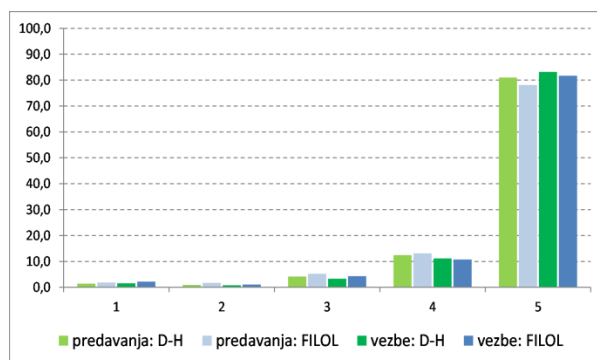

Grafik 13. Ocene jasnoće i razumljivosti nastave u različitim posmatranim periodima

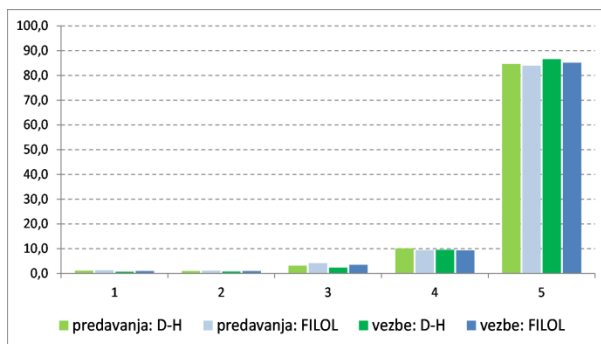
Analiza po godinama, profilima i tipu nastave u anketama pre i tokom posebnih uslova studiranja pokazuju sličnu tendenciju da nešto više ocene jasnoće izlaganja dobijaju časovi vežbi, i nastava iz društveno-humanističkih predmeta. Povratak na nastavu u učionicama 2022-23 donosi izvesnu promenu – vežbe su i dalje ocenjene kao jasnije i razumljivije za oba profila, ali procene jasnoće izlaganja na filološkim kursevima su nešto više, posebno za vežbe. Testiranja Kraskal-Volisovim testovima potvrđuju značajnost ovih razlika (tabela 3 u prilogu i grafici od 14a do 14d).

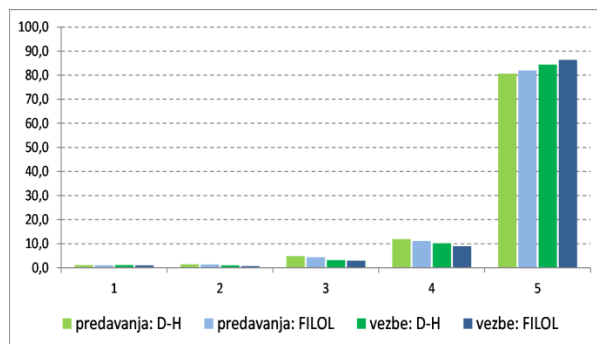
Grafik 14a: Jasnoća nastave, 2019-20

Grafik 14b: Jasnoća nastave, 2020-21

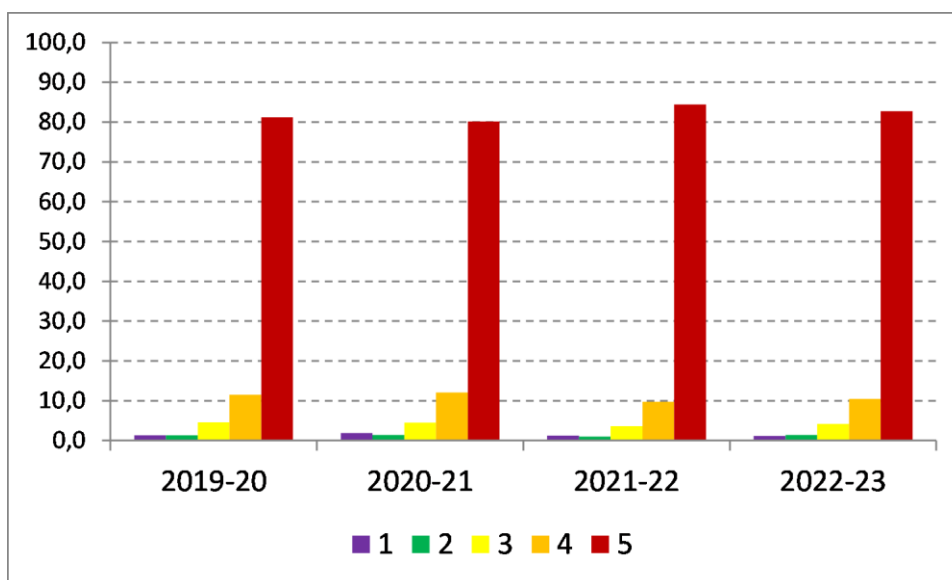
Grafik 14c: Jasnoća nastave, 2021-22

Grafik 14d: Jasnoća nastave, 2022-23

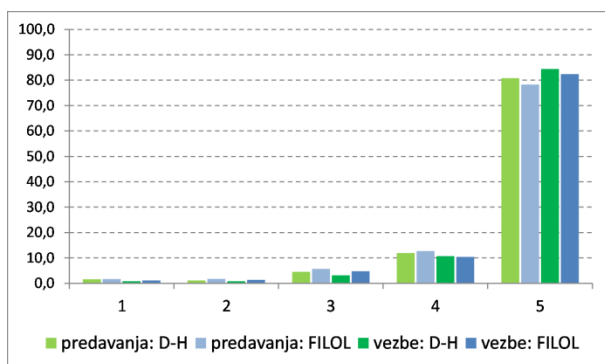
3.2 Pripremljenost i organizovanost nastave

Ocene pripremljenosti i organizovanosti nastave u posmatranim periodima prikazane su na grafiku 15.

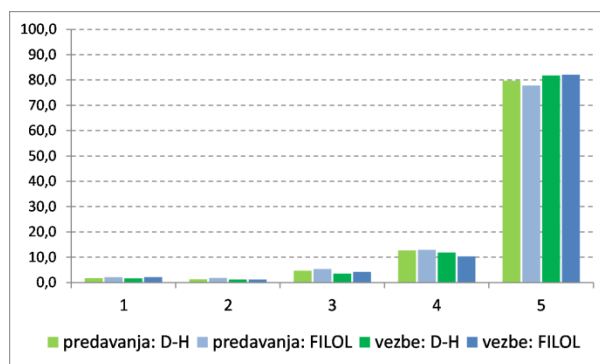

Grafik 15. Ocene pripremljenosti i organizovanosti nastave u različitim posmatranim periodima

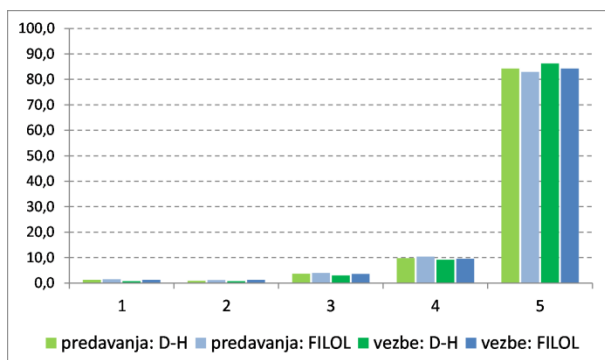
Pripremljenost i organizovanost nastave ocenjivana je slično kao i jasnoća izlaganja. I ovde je oko 80% procena dobilo najvišu ocenu. Nema razlika u periodu pre pandemije i nastave na daljinu, a najpripremljenijim i najorganizovanijim studenti procenjuju kombinovanu nastavu, pa zatim nastavu u učionicama 2022-23. Rezultati testiranja potvrđuju ove razlike (tabela 3 u prilogu).

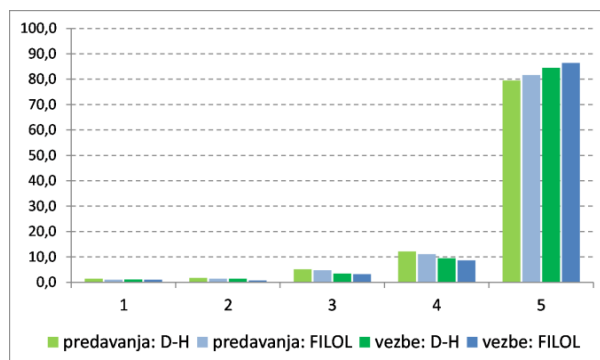
Grafik 16a: Pripremljenost nastave, 2019-20

Grafik 16b: Pripremljenost nastave, 2020-21

Grafik 16c: Pripremljenost nastave, 2021-22

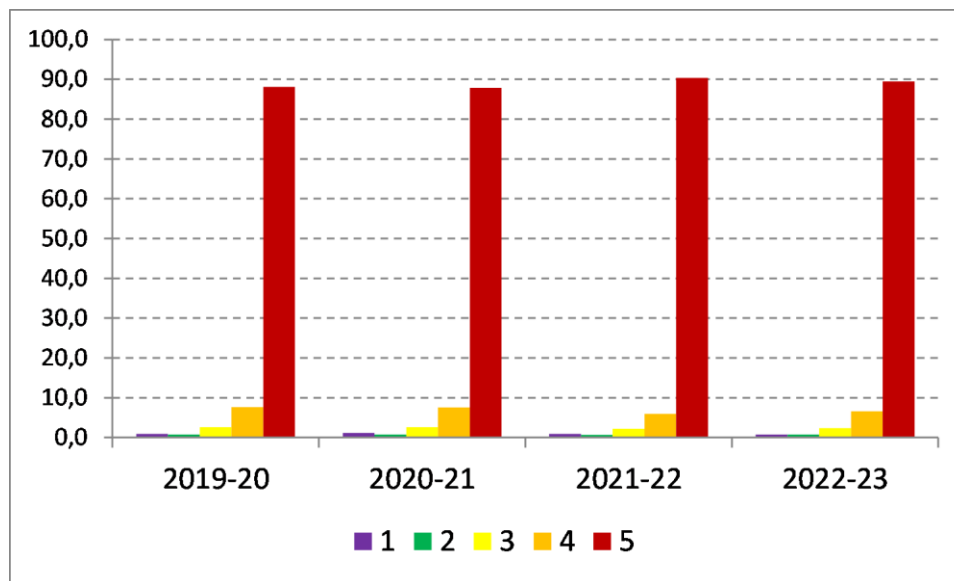

Grafik 16d: Pripremljenost nastave, 2022-23

Analiza po godinama, tipu nastave i profilima pokazuje slične rezultate kao u proceni jasnoće izlaganja (grafici od 16a do 16d). Časovi vežbi i nastava na kursovima iz društveno-humanističkih predmeta se ocenjuje kao nešto pripremljenija i organizovanija. Izuzetak je period nastave na daljinu (2020-21), kada su vežbe iz oba posmatrana nastavna profila procenjena kao jednako dobro pripremljena, i period nakon ponovnog vraćanja nastave u učionice (2022-23), kada je pripremljenost nastave na filološkim kursovima ocenjena bolje, posebno kada su u pitanju časovi vežbi. Rezultati testiranja prikazani su u tabeli 3.

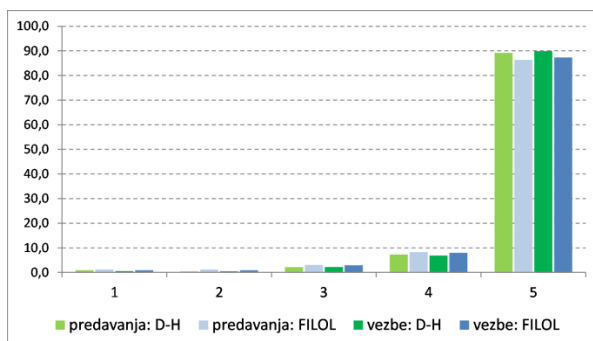
3.3 Spremnost nastavnika da odgovara na pitanja studenata

Ocene spremnosti nastavnika da odgovara na pitanja studenata u posmatranim periodima prikazane su na grafiku 17.

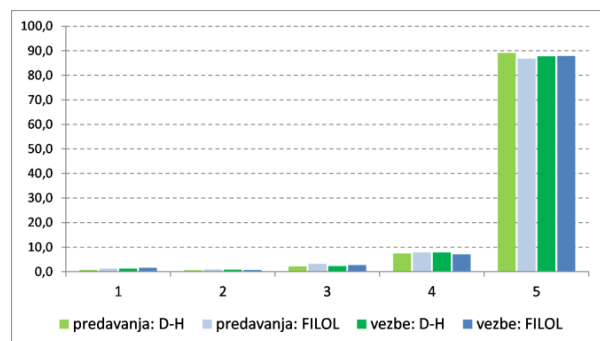

Grafik 17. Ocene spremnosti nastavnika da odgovara na pitanja u različitim posmatranim periodima

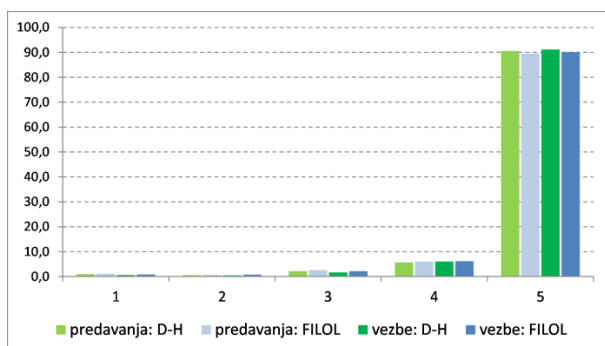
Spremnost nastavnika da odgovara na pitanja ocenjena je nešto više nego jasnoća i pripremljenost predavanja, pri čemu je najvišu ocenu dobilo oko 90% procena u svakom periodu. Međutim, obrazac odnosa između ocena po periodima je isti kao kod ostalih aspekata kvaliteta nastave – ne uočava se razlika između rezultata pre pandemije i uvođenja nastave na daljinu (2019-20 i 2020-21), dok su najviše ocene dobijene u periodu kombinovane nastave (2021-22), a zatim nastave uživo po ukidanju vanrednih oblika nastave (2022-23). Kruskal-Voliso test i multipla poređenja potvrđuju uočene razlike (tabela 1 u prilogu).

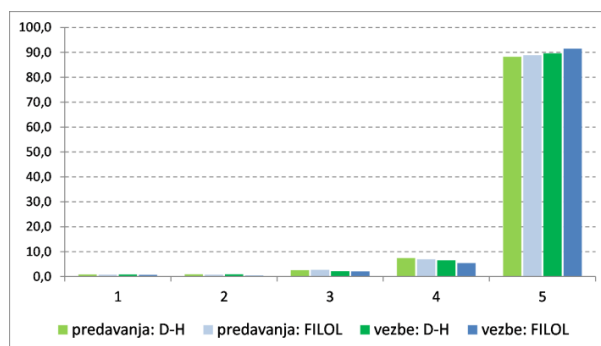
Grafik 18a: Odgovara na pitanja, 2019-20

Grafik 18b: Odgovara na pitanja, 2020-21

Grafik 18c: Odgovara na pitanja, 2021-22

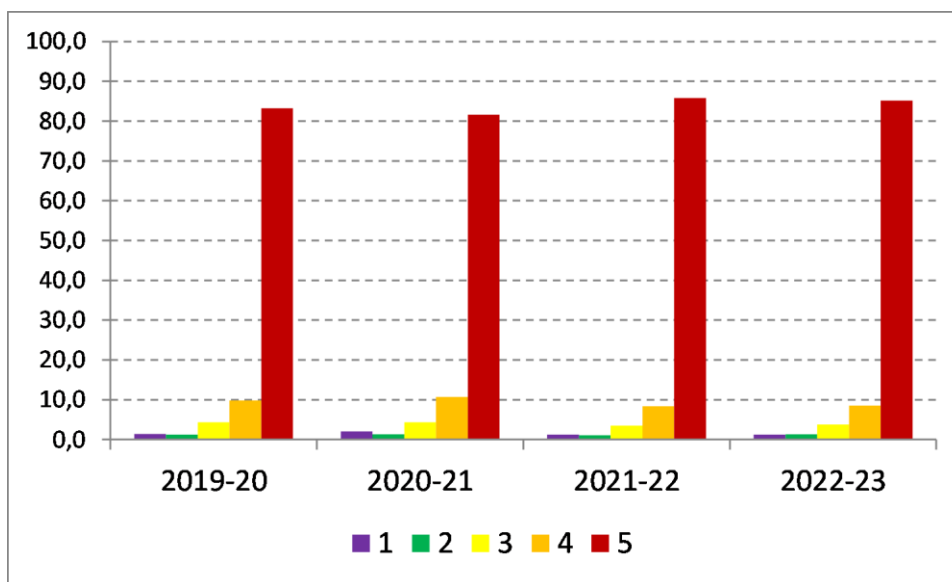

Grafik 18d: Odgovara na pitanja, 2022-23

Grafici od 18a do 18d otkrivaju relativno ujednačene ocene dobijene za posmatrane profile i tipove nastave u posmatranim periodima. Testovi registruju manje varijacije – u anketi pre pandemije nešto niže u odnosu na ostale je ocenjena spremnost nastavnika na predavanjima iz filoloških disciplina da daju odgovore na pitanja. U anketi koja se odnosila na nastavu po povratku u učionice (2022-23) bolje u odnosu na druge su ocenjeni nastavnici filoloških disciplina na časovima vežbi.

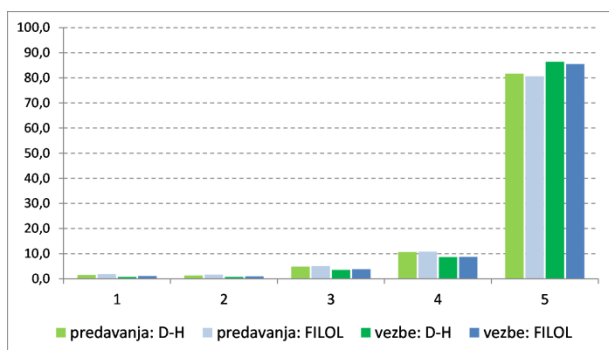
3.4 Aktivno podsticanje studenata da se uključe u nastavu

Grafik 19 prikazuje zastupljenost ocena kojima su studenti procenjivali koliko nastavnici podstiču njihovo aktivno uključivanje u nastavu, u posmatranim periodima nastave zasebno.

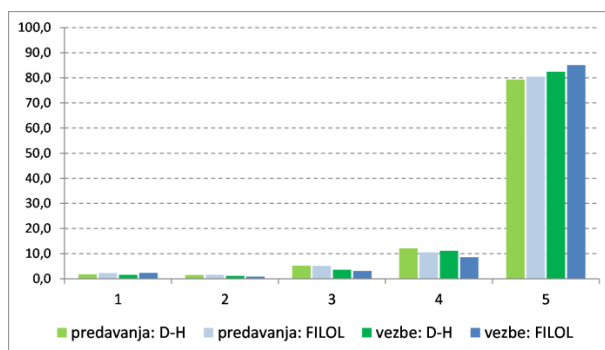

Grafik 19. Ocene spremnosti nastavnika da odgovara na pitanja u različitim posmatranim periodima

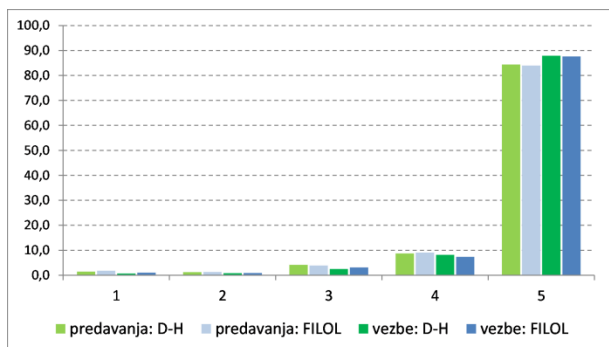
Podsticanje aktivnog uključivanja studenata u nastavu je ocenjeno veoma visoko, sa najvišim ocenama (5) u preko 80% procena. U odnosu na ostale periode ispitivanja, u periodu kombinovane nastave dobijene su najviše ocene, više i od nastave koja se sprovodila isključivo uživo (2019-20 i 2022-23). Nešto niže ocene ovog aspekta kvaliteta nastave dobijene su u anketi koja se odnosila na nastavu koja se isključivo sprovodila na daljinu (2019-20). Rezultati testa koji upućuje na ove razlike prikazani su u tabeli 1 u prilogu.

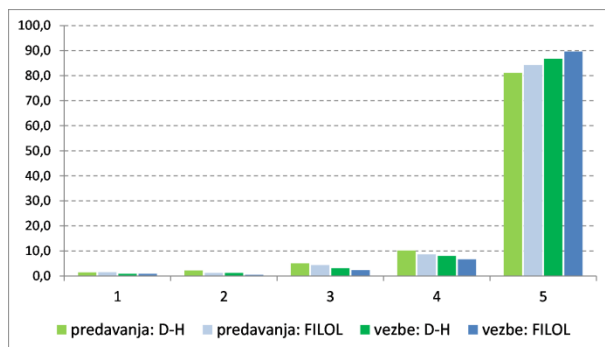
Grafik 20a: Podstiče aktivnost, 2019-20

Grafik 20b: Podstiče aktivnost, 2020-21

Grafik 20c: Podstiče aktivnost, 2021-22

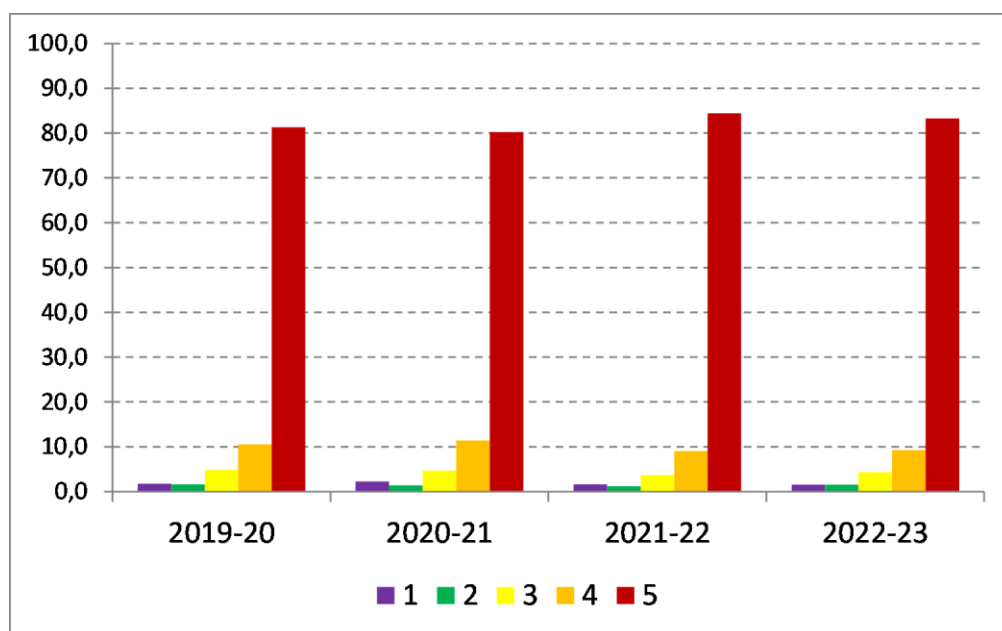
Grafik 20d: Podstiče aktivnost, 2022-23

Grafici od 20a do 20d pokazuju sličan obraz odnosa između tipova nastave u periodima pre pandemije i tokom onlajn i kombinovane organizacije nastave – nezavisno od profila predmeta, kao skloniji da podstiču aktivno uključivanje u nastavu ocenjuju se nastavnici koji vode vežbe, zbog čije praktične prirode se i očekuje veće angažovanje studenata. Međutim, u periodu nastave koja se vratila u učionice 2022-23, podsticanje aktivnog učešća u nastavi je ocenjeno nešto višim ocenama na filološkim kursevima, posebno na časovima vežbi. Rezultati testiranja predstavljani su u tabeli 3 u prilogu.

3.5 Zanimljivost nastave

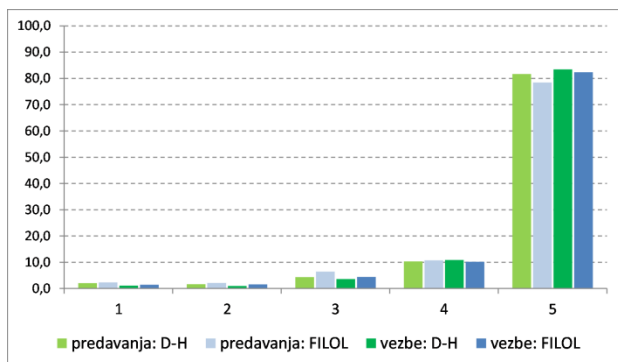
Ocene studenata na pitanje koliko se nastavnik trudi da gradivo učini zanimljivim i korisnim prikazane su na grafiku 21.

Trud nastavnika da gradivo učini zanimljivim i korisnim je u 80% ili više peocena ocenjen najvišom ocenom u svakom od posmatranih perioda. I ovaj aspekt kvaliteta nastave je još bolje ocenjen u periodima kombinovane nastave (2021-22) i nastave vraćene u učionice 2022-23, što potvrđuju i rezultati Kraskal-Volisovog testa i višestrukih testiranja (tabela 1 u prilogu).

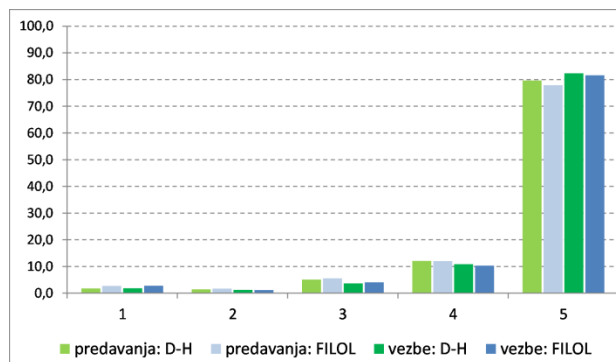

Grafik 21. Ocene zanimljivosti i korisnosti nastave u različitim posmatranim periodima

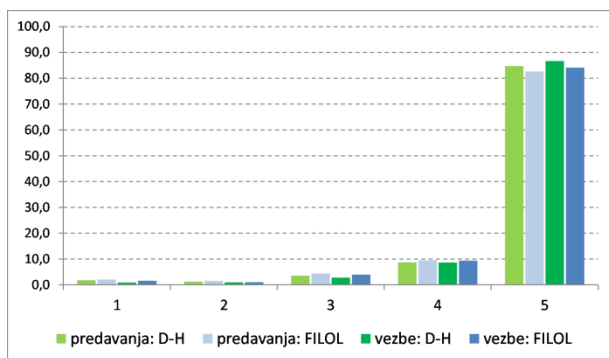
Grafici od 22a do 22d pokazuju povećanje ocene zanimljivosti predavanja iz oblasti filoloških nauka tokom posmatranih perioda. Dok je zanimljivost nastave ovog profila i tipa nastave u 2019-20 ocenjen niže od svih ostalih, u 2020-21 ocenjen je niže od nastave vežbi oba profila, a u 2021-22 ocenjen je niže samo od vežbi iz društveno-humanističkih predmeta. U anketi koja se odnosila na nastavu 2022-23, bolju ocenu od njega dobile su samo vežbe iz filoloških predmeta. Rezultati statističkog testiranja prikazani su u tabeli 1.

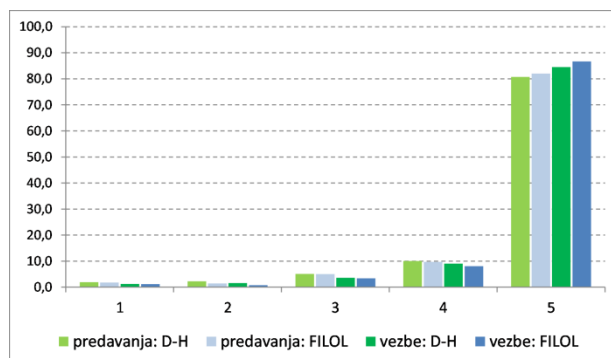
Grafik 22a: Zanimljivost nastave, 2019-20

Grafik 22b: Zanimljivost nastave, 2020-21

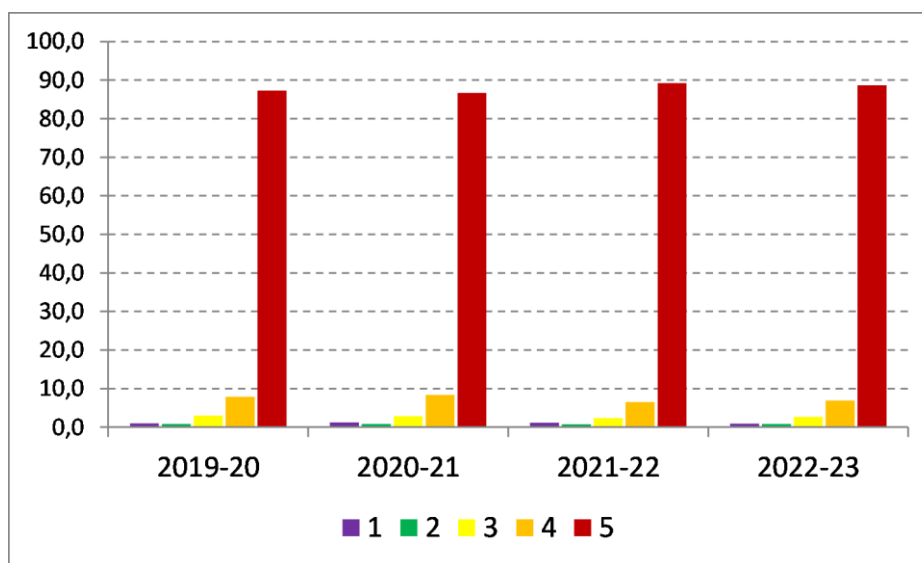
Grafik 22c: Zanimljivost nastave, 2021-22

Grafik 22d: Zanimljivost nastave, 2022-23

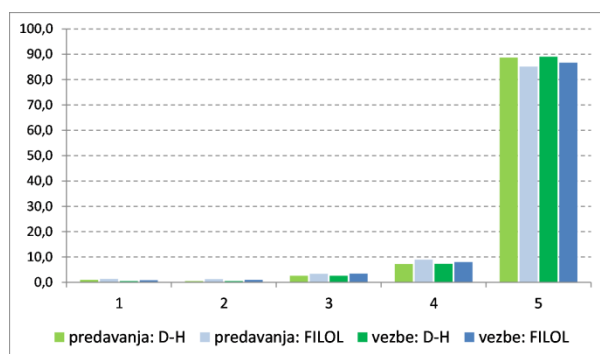
3.6 Korektnost nastavnika

Ocene korektnosti odnosa nastavnika prema studentima u posmatranim periodima prikazane su na grafiku 23.

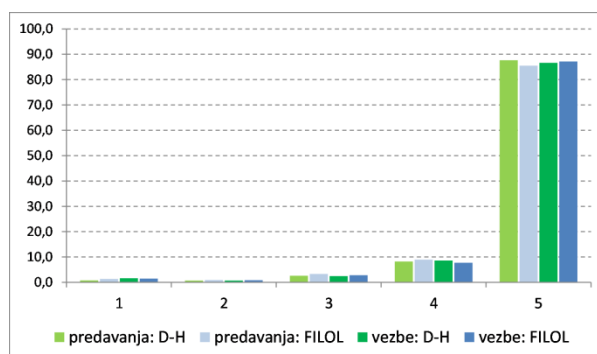

Grafik 23. Ocene korektnosti nastavnika u različitim posmatranim periodima

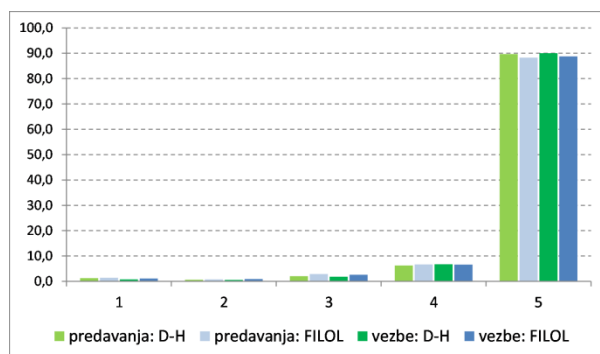
Da su nastavnici u potpunosti korektni u odnosu sa studentima (ocena 5) odgovoreno je u skoro 90% procena u svakom od posmatranih perioda, a da su uglavnom korektni (ocena 4) u još oko 8% procena. Nekorektnost (ocena 1) zabeležena je u manje od 1% procena. Iako su rezultati za različite periode ispitivanja veoma slični, Kruskal-Volisov test (tabela 1) i višestruka poređenja upućuju na nešto više ocene korektnosti u periodima kombinovane nastave (2021-22), i nastave u učionicama posle pandemijom uzrokovanih mera.

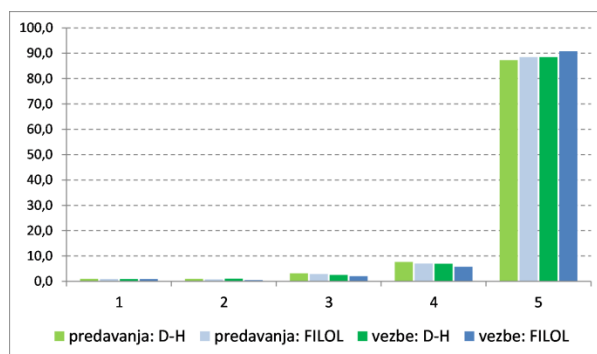
Grafik 24a: Korektnost nastavnika, 2019-20

Grafik 24b: Korektnost nastavnika, 2020-21

Grafik 24c: Korektnost nastavnika, 2021-22

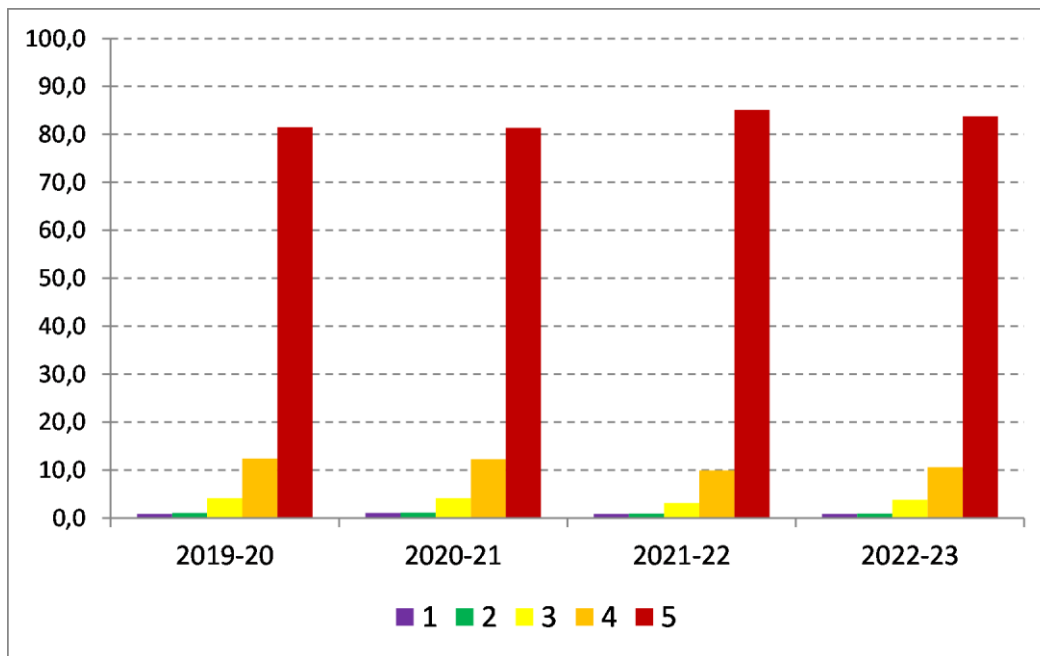

Grafik 24d: Korektnost nastavnika, 2022-23

Podaci na graficima od 24a do 24d upućuju na relativno ujednačene ocene korektnosti nastavnika s obzirom na tip i profil nastave u posmatranim periodima. U posljednjem posmatranom periodu 2022-23 vežbe ba filološkim predmetima se ističu i po ovoj karakteristici. Rezultati testiranja su predstavljeni u tabeli 3.

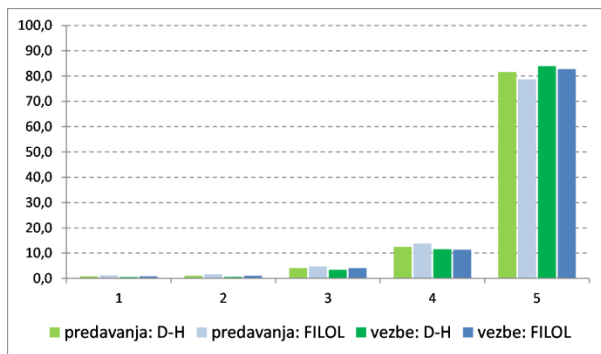
3.7 Opšta ocena nastavnika

Na kraju ankete studenti daju opšte ocene nastavnika na kursovima, koje su za posmatrane periode prikazane na grafiku 25.

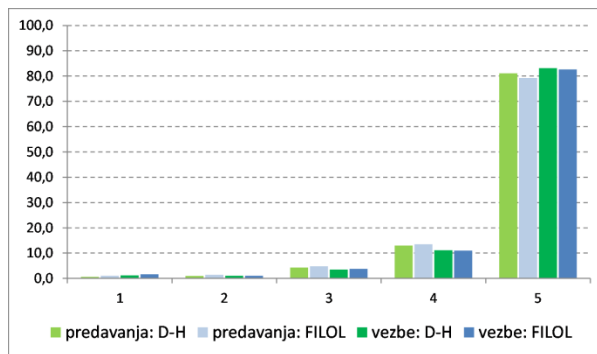

Grafik 25. Opšte ocene nastavnika u različitim posmatranim periodima

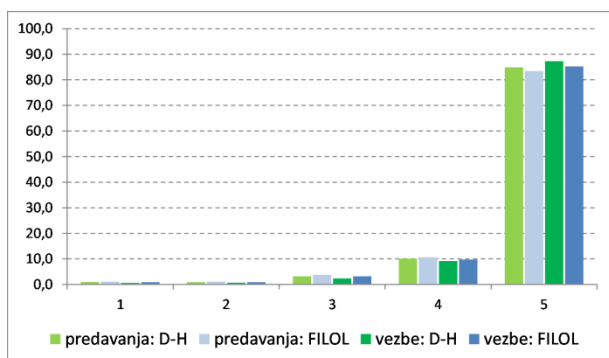
U skladu sa prethodnim rezultatima o ocenama pojedinačnih aspekata nastave, i opšte ocene nastavnika su veoma visoke. U svim posmatranim periodima nastavnici su ocenjeni ocenom 5 u više od 80% procena, a ocenom 4 u 10% ili više procena. Nešto više opšte ocene se zapažaju i u anketama u kojima su i ostali aspekti nastave bili ocenjivani nešto višim ocenama – onim sprovedenim u vreme kombinovane nastave i nastave ponovo vraćene u učionice.

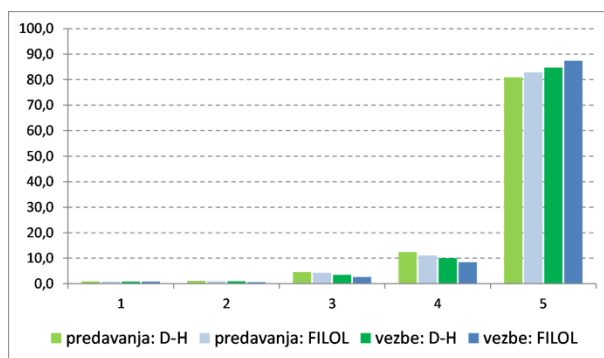
Grafik 26a: Opšta ocena nastavnika, 2019-20

Grafik 26b: Opšta ocena nastavnika, 2020-21

Grafik 26c: Opšta ocena nastavnika, 2021-22

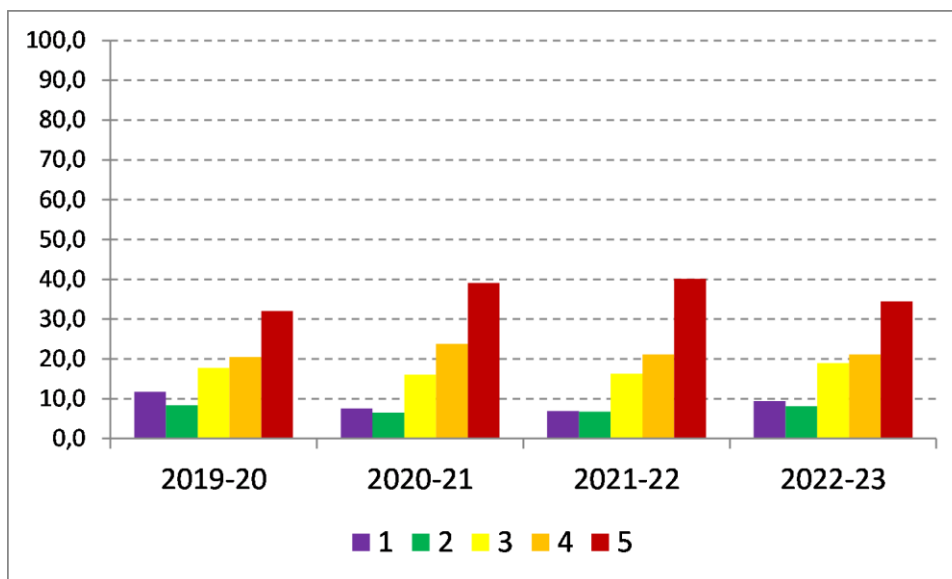
Grafik 26d: Opšta ocena nastavnika, 2022-23

Kada se po periodima ispitivanja posmatraju profili i tipovi nastave na graficima 26a do 26d, opšte ocene nastavnika najviše odgovaraju onima dobijenim za procenu njihove korektnosti. One su relativno ujednačene, s tim da su nastavnici na filološkim predmetima u poslednjem posmatranom periodu ocenjivani nešto višim ocenama. Rezultati testiranja prikazani su u tabeli 3.

4. Uslovi studiranja

4.1 Raspored nastave

Ocene zadovoljstva rasporedom raspored nastave prikazane su na grafiku 27.

Grafik 27. Ocene rasporeda nastave u različitim posmatranim periodima

Raspored nastave studenti ocenjuju znatno nižim ocenama u odnosu na samu nastavu. Najviša ocena nije dobijena u više od 40% procenata procena, ni u jednom od posmatranih perioda. Uočljiva je tendencija da je raspored nastave ipak nešto bolje ocenjen u periodima nastave koja je organizovana u pandemijom izazvanim uslovima – na daljinu 2020-21 i kombinovano 2021-22. Kruskal-Volison test potvrđuje ovu razliku u ocenama (tabel 1 u prilogu).

Diskusija i zaključci

Podaci dobijeni na osnovu studentskih evaluacija sprovedenih u zimskim semestrima 2019-20, 2020-21, 2021-22 i 2022-23 omogućili su uvid u efekte koje su na nastavu imali različiti oblici organizacije nastave sprovedeni usled pandemije koronavirusom, a zavisno od tipa nastave (predavanja ili vežbe) i oblasti, odnosno profila kurseva (društveno-humanističke ili filološke nauke).

Osnovni rezultat koji se zapaža na osnovu sprovedenih analiza su visoke ocene kojima studenti ocenjuju nastavu u svim posmatranim periodima ispitivanja. Pritom, najviše ocene dobijaju aspekti nastave koji se tiču redovnosti održavanja, korektnog odnosa nastavnika prema studentima i spremnosti nastavnika da odgovara na pitanja studenata.

Razlike između ocena koje su dobijene u različitim posmatranim periodima, razlike između ocena kurseva iz društveno-humanističkih i filoloških nauka, kao i razlike između ocena časova predavanja i časova vežbi, veoma su male. Iako većinu tih razlika primenjeni statistički test procenjuje kao značajne za interpretaciju, takav rezultat bi trebalo uzeti sa rezervom zbog velikog broja merenja koja mogu da pokažu značajnim i efekte veoma male veličine. Ipak, rezultati nude uvid u izvesne trendove koji mogu da upućuju na zanimljive pravilnosti i praktične smernice za proces nastave.

Razlike s obzirom na period ispitivanja sa drugačije organizovanom nastavom ukazuju na nekoliko takvih pravilnosti. Prvo, u većini procenjivanih aspekata kvaliteta nastave, nisu uočene razlike između redovne nastave u učionicama pre pandemije i nastave koja se sprovodila isključivo na daljinu. Među tim aspektima su jasnoća i razumljivost izlaganja, pripremljenost nastave, kao i podsticanje studenata na aktivnost, za koju se moglo pretpostaviti da će biti smanjena pri nastavi na daljinu. Ovo ukazuje na uspešnost sprovođenja ovog, za većinu nastavnika i studenata, novog oblika nastave. Nastava koja se sprovodila na daljinu je nešto niže ocene dobila za redovnost održavanja, što je moguća posledica prilagođavanja kako nastavnika, tako i studenata ovom obliku nastave, kao i zavisnosti njenog sprovođenja od dostupnosti i ispravnosti tehničkih sredstava i uslova. Druga pravilnost na koju su rezultati ukazali je da se kombinovana nastava, u kojoj su predavanja većinom održavana na daljinu, a vežbe u manjim grupama u učionicama, pokazala najbolje ocenjenom. Ovom je verovatno doprinela dobra organizacija nastave, rad nastavnika sa manjim grupama studenata nego u redovnim uslovima, kao i mogućnost studenata da bolje rasporede vreme za nastavu i samostalan rad jer su deo nastave mogli da pohađaju van zgrade Fakulteta. Dodatno, moguće je da je uspešnosti ovog vida nastave doprinelo i već stečeno iskustvo sa nastavom koja se odvijala isključivo na daljinu u prethodnom periodu. Treće, povratak na nastavu u učionice nakon ukidanja epidemioloških mera doneo je izvestan „pad“ u ocenama u odnosu na kombinovani vid nastave. Neka od objašnjenja za ovaj trend nude dva rezultata dobijena za ovaj period. Prvi je znatno veći broj studenata koji izveštava da nastavu pohađa retko ili da je ne pohađa uopšte, a drugi je lošija ocena raporeda nastave u odnosu na onlajn i kombinovani vid nastave. Može se pretpostaviti da se studenti ponovo prilagođavaju svakodnevnom dužem boravku na Fakultetu, nastavi u većim grupama, i dužim pauzama između časova, koje nastava na daljinu i kombinovana nastava nije zahtevala, ili je zahtevala u manjoj meri.

Analize razlika s obzirom na tip nastave dale su očekivane rezultate da je nastava na časovima vežbi, koja podrazumeva detaljnije i praktičnije upoznavanje sa gradivom sa predavanja, ocenjena kao jasnija i razumljivija. U ovom vidu nastave koji zahteva veće angažovanje studenata više je ocenjeno i podsticanje studenata na aktivnost u odnosu na predavanja. Ovaj trend prisutan je nezavisno od oblika nastave – uživo, na daljinu, ili kombinovan.

Razlike između dva posmatrana obrazovna profila pokazuju zanimljiv rezultat u anketi sprovedenoj za nastavu koja se ponovo organizuje u učionicama nakon perioda nastave organizovane u potpunosti ili delimično na daljinu. U ovom periodu su kursevi iz filoloških nauka uglavnom nešto više ocenjeni u odnosu na kurseve iz društveno-humanističkih nauka, posebno njihova literatura, jasnoća, zanimljivost i podsticanje studenata na aktivnost. Ovaj rezultat bi se mogao objasniti time da je ova oblast u većoj meri nastavila da koristi prednosti nastave na daljinu, a koje studenti pozitivno vrednuju. Moguće je da su zanimljive internet aplikacije, interaktivni zadaci, audio i video materijali, našli veći prostor u nastavi jezika i književnosti i kada se nastava sa tehničkih uređaja vratila u učionice, posebno na časovima vežbi.

Prilozi

Tabela 1

Rezultati testiranja razlika Kruskal-Volisonim testom u ocenama nastave između ispitivanja sprovedenih u zimskim semestrima školske 2019-20, 2020-21, 2021-22 i 2022-23.

Aspekt nastave	H statistik	df	N	p
Program kursa	220,94	3	53900	0,00
Literatura	209,00	3	53900	0,00
Važnost	105,64	3	53900	0,00
Prisustvo na nastavi	170,56	3	97411	0,00
Održavanje nastave	481,85	3	97411	0,00
Održavanje konsultacija	735,95	3	97411	0,00
Jasnoća i razumljivost	183,18	3	97411	0,00
Pripremljenost i organizovanost	174,88	3	97411	0,00
Spremnost da odgovara na pitanja	97,66	3	97411	0,00
Podstiče aktivnost	198,35	3	97411	0,00
Zanimljiva i korisna nastava	184,73	3	97411	0,00
Korektnost	91,41	3	97411	0,00
Opšta ocena	166,88	3	97411	0,00
Raspored nastave	95,86	3	11574	0,00

Tabela 2

Rezultati testiranja razlika Kraskal-Volisovim testom u ocenama sadržaja nastavnih programa između studijskih profila (D-H ili FILOL)

Aspekt nastave	godina ispitivanja	H statistik	df	N	p
Program kursa	2019-20	4,51	1	12064	0,03
	2020-21	8,36	1	13822	0,00
	2021-22	9,71	1	13428	0,00
	2022-23	5,01	1	14508	0,03
Literatura	2019-20	1,15	1	12064	0,28
	2020-21	1,62	1	13822	0,20
	2021-22	0,16	1	13428	0,69
	2022-23	27,60	1	14508	0,00
Važnost kursa	2019-20	28,27	1	12064	0,00
	2020-21	49,25	1	13822	0,00
	2021-22	41,06	1	13428	0,00
	2022-23	15,54	1	14508	0,00

Tabela 3

Rezultati testiranja razlika Kraskal-Volisovim testom u ocenama redovnosti održavanja i kvaliteta nastave između kombinacija profila i tipova nastave (predavanja: D-H, predavanja: FILOL, vežbe: D-H i vežbe: FILOL) Kraskal-Volisovim testom

Aspekt nastave	godina ispitivanja	H statistik	df	N	p
Prisustvo nastavi	2019-20	113,19	3	21480	0,00
	2020-21	57,79	3	24851	0,00
	2021-22	3,70	3	24533	0,30
	2022-23	68,31	3	26521	0,00
Održavanje nastave	2019-20	27,41	3	21480	0,00
	2020-21	39,17	3	24851	0,00
	2021-22	29,42	3	24533	0,00
	2022-23	16,74	3	26521	0,00

Održavanje konsultacija	2019-20	43,99	3	21480	0,00
	2020-21	93,77	3	24851	0,00
	2021-22	17,09	3	24533	0,00
	2022-23	60,97	3	26521	0,00
Jasnoća i razumljivost	2019-20	80,01	3	21480	0,00
	2020-21	58,60	3	24851	0,00
	2021-22	20,74	3	24533	0,00
	2022-23	94,85	3	26521	0,00
Pripremljenost i organizovanost	2019-20	77,35	3	21480	0,00
	2020-21	47,41	3	24851	0,00
	2021-22	28,10	3	24533	0,00
	2022-23	131,64	3	26521	0,00
Spremnost da odgovara na pitanja	2019-20	44,91	3	21480	0,00
	2020-21	20,01	3	24851	0,00
	2021-22	10,71	3	24533	0,01
	2022-23	39,78	3	26521	0,00
Podstiče aktivnost	2019-20	94,30	3	21480	0,00
	2020-21	77,16	3	24851	0,00
	2021-22	70,25	3	24533	0,00
	2022-23	216,35	3	26521	0,00
Zanimljiva i korisna nastava	2019-20	60,41	3	21480	0,00
	2020-21	49,74	3	24851	0,00
	2021-22	43,19	3	24533	0,00
	2022-23	106,83	3	26521	0,00
Korektnost	2019-20	53,07	3	21480	0,00
	2020-21	16,71	3	24851	0,00
	2021-22	13,98	3	24533	0,00
	2022-23	41,62	3	26521	0,00
Opšta ocena	2019-20	59,42	3	21480	0,00
	2020-21	36,99	3	24851	0,00
	2021-22	38,29	3	24533	0,00
	2022-23	110,00	3	26521	0,00